

Čermák, Radek

Kopitar versus Prešeren

In: *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca*. V. Dorovský, Ivan (editor).
1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, pp. 102-111

ISBN 80-210-2771-1

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/123241>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

KOPITAR VERSUS PREŠEREN

Před časem jsem slyšel jednu slovinskou rozhlasovou hru. Mladý, nesešlý France Prešeren přišel za velkým Kopitarem, aby ho požádal o názor na své básně. Ten mu místo toho jízlivým hlasem poradil, aby psal raději po způsobu srbské lidové poezie. Takový názor je i dnes mezi Slovinci častý. Starý ošklivý namyšlený dědek... Skutečnost však nebyla přesně taková, u obou postav došlo k značné mytizaci.

Charakter

Jernej Kopitar se narodil v roce 1780 v selské rodině na Goreňsku. Nebylo mu ještě ani 15 let, stal se sirotkem, když mu oba rodiče zemřeli na cholera. Od mládí byl velmi ambiciózní. Po ukončení gymnázia se stal sekretářem, knihovníkem a správcem mineralogické sbírky barona Ž. Zoise. V roce 1808 začal studovat ve Vídni a téhož roku píše J. Dobrovskému, že chce pracovat ve vídeňské císařské knihovně, čehož také dosáhl o dva roky později, ve svých třiceti letech se stal skriptorem dvorní knihovny a cenzorem slovanských, později i řeckých a rumunských knih a z tohoto titulu do konce života ovlivňoval veškeré slovanské literární dění. Po smrti Dobrovského se stal nejvýznamnější slavistickou autoritou, byl členem všech významnějších vědeckých akademií v Evropě. Povahou byl temperamentní, často ironický, ve své funkci si vedl diktátorsky, pokládal se za téměř neomylného, na svou hodnost však pyšný nebyl. Liboval si v polemikách, neústupně hájil svoje názory, když někoho kritizoval, řekl mu to přímo bez oklik. Svou výbušnou povahou si nadělal mnoho nepřátel, zvláště v Čechách, kde jsme zvyklí řešit věci v klidu. Zemřel roku 1844.

France Prešeren se narodil roku 1800, byl tedy o generaci mladší, pocházel ze stejných poměrů. Ve Vídni vystudoval filozofii a práva a v roce 1832 složil zkoušku na soudce a advokáta. Přesto, že měl kvalifikaci, nebylo mu po 13 let umožněno vykonávat samostatnou advokátní

praxi. Pro neskrývané liberální názory a neochotu přizpůsobit se tehdejšími normám musel se spokojit s místem advokátního koncipienta. Kopitara přežil o pět let. Ze vzpomínek sestry Lenky a dcery Ernestiny vyplývá, že byl velmi kritický, především sám k sobě, výhrady nikdy neskrýval. V jádru poctivý, pilný, svědomitý, povahy dosti nesmělé, bázlivý, svůj názor přesto nikdy neváhal srdnatě vyjádřit. Nerad věci obcházel, M. Čopovi vyčítal diplomacii. Měl smysl pro humor. Jak se na romantického básníka sluší, byl velmi citlivý a vnímavý, trpěl rozpory v osobnosti, vnitřním neklidem, byl nevyrovnaný, někdy plný titánské naděje, jindy zase pro maličkost podlehl osidlům beznaděje.

Setkání ve Vídni

Když F. Prešeren studoval ve Vídni čtvrtý ročník práv, už měl napsán celý sešit básní, se svojí tvorbou se nikomu nechlubil, poezii ukázal pouze příteli Trenzovi, který mu doporučil, aby ji předložil k posouzení i Kopitarovi. Prešeren se s Kopitarem seznámil již dříve díky Trenzovi (ne-li ještě předtím se zprostředkováním Čopa), aniž by s ním udržoval nějaké styky. Kopitar mohl dát Prešernovi velký impuls, ale on mu poradil, aby tvorbu nechal pár let uležet a potom teprve dopiloval (*und dann die Feile zur Hand nehmen*¹). Dovedeme si jistě představit, jak muselo takové setkání na mladého básníka zapůsobit. Prešeren opravdu básně na nějaký čas *dal k ledu*, a pak je zničil. První zveřejněná báseň byla *Dekelcam-An die Mädchen*, kterou publikoval v lublaňském německém listě *Illyrisches Blatt*² v lednu 1827.

Literární názory

J. Kopitar evidentně vycházel ještě ze Zoisových politických a kulturních pozic. Vystupoval jako strohý teoretik. Při konstituci spisovného jazyka přepjatě pečoval o jeho čistotu, germanismů (*unnötiges Germanisieren*³) se bál tolik, že nechtěl dopustit jakýkoliv vliv vzdělanců, jež byli podle něj zkaženi německým vzděláním (jako dočista každý, kdo v té době prošel předlitavskou školou), odvrátil oči od extralingvistické reality, tím odtrhl jazyk od skutečnosti, jediným vzorem čisté mluvy pro něj byl ne-

1 Paternu B.: France Prešeren 1800 – 1849, Ljubljana 1994, str.31.

2 Lublaňský německý zábavný list, vycházející v letech Illyrského království.

3 Paternu B.: Kopitar – Prešeren, Kopitarjev zbornik – Obdobja 15, Ljubljana 1996, str. 198.

vzdělávaný sedlák, nejlépe izolovaný vysoko v horách. K němu posílal do učení jazykovědce i literáty. Kopitarův program⁴ se dá shrnout do několika bodů: 1. vybudovat stolicí slovinštiny, 2. zmapovat veškerá slovinská nářečí, 3. sestavit slovník, očišťující jazyk od cizích vlivů, 4. zreformovat sprežkový pravopis tak, aby každá hláska měla svůj znak.

Dále nechme hovořit učenice samotného: *Die Classiker werden dann schon von selbst kommen...*⁵ Kopitarův program byl do písmene realizován Vukem Karadžićem, kterému Kopitar pomáhal při normování novodobého srbského jazyka. Navíc se držel zpátečnického názoru ohledně podřízení písemnictví jazyku. Nerozlišoval pojmy *knjižni jezik* a *knjižni slog* a z této pozice se jako největší jazykovědná autorita hodlal stát určujícím činitelem *nové literatury*. Zastával názor, že slovinská řeč není ještě zralá na uplatnění v krásné literatuře. Jansenistický tvůrčí vzorec prvního slovinského almanachu *Pisanice od lepeh umetnos*⁶ prozatím prohlásil za dostačující. Po stránce formy básně byl velmi konzervativní, uznával sice schopnost slovanských jazyků tvořit poezii v klasických metrech i podle západních romantických vzorů, ale za nejvyšší vzor pro něj platila lidová píseň. Lidová píseň byla v té době vysoce ctěna jako útvar po staletí třbený, osvědčený a přirozený. Nahlížíme-li na spor z těchto pozic, nelze Kopitara zavrhnout.⁷

Dříve, když byl největším slovinským básníkem Valentin Vodnik, vychovaný ještě jezuitou, ke konfliktům nedocházelo, ani poté, co žezlo převzal korutanský duchovní Urban Jarnik, tvorbou v intencích literárních proudů doby (zvláště preromantismu), třebaže na něj Kopitar naléhal, aby dbal na co největší jazykovou čistotu. Prešerna, hněteného ve světském prostředí, nadto s odlišnými dispozicemi, přitahovala už zcela jiná témata.

F. Prešeren po návratu ze studií do Lublaně v roce 1829 pojal spolu se svým přítelem a rádcem M. Čopem ambiciózní plán na kvalitativní posun slovinské literatury z poučné a věroučné na literaturu evropskou ba světovou, což znamená, rozšířit její působnost do sfér dosud nepoznaných,

4 Definice programů obou skupin jsou převzaty od Petra Herrity. Viz: Peter Herrity, Kopitar in njegov krog v Prešernovih verznih sestavkih, Kopitarjev zbornik, str. 213.

5 Paternu B.: Kopitar – Prešeren, Kopitarjev zbornik, str. 199.

6 *Vycházel v letech 1789-91, samými přispěvateli byl označován za pokus.*

7 Generace dětí, které se narodily v normalizační době, byla trvale poznamenána polystyrenovými pohádkami Studia Kamarád. Je zajímavé, že největší spory se v historii vedou právě o formu, obsah se ve vášnivých půtkách obvykle vytrácí. Jak by asi vypadal *Krst pri Savici* napsaný ve formě lidové písně? Jistě by nebyl o nic výmluvnější. Kdo četl zralé verše Ivana Diviše, z nichž už se básnická forma skoro vytratila, ač nepozbyly naléhavosti, vl, o čem mluvím.

kultivovat literaturu *mirumilovných zemědělců* na literaturu, která je schopna zastat jakoukoliv úlohu ve společnosti od těžkého filozofického přemítání až k vytříbenému básnickému slohu. I když v praxi Čop myslel především na povznesení literatury umělecké⁸, která však také nebyla samospasná. I jejich program se dá shrnout do několika bodů: 1. usilovat o typ literatury, která by rozvinula slovinský jazyk, 2. do určité míry dovolit v jazyce cizí vlivy, 3. ponechat písmo, 4. právo na samostatnost slovinštiny.

Naprostá odlišnost obou koncepcí je zřejmá. Nutno podotknout, že Čop s Prešernem čerpali hlavně z italské a německé romantické literární školy.

Po krátkém čase začali vydávat básnický almanach *Kranjska čbelica*⁹, nejvýraznějším přispěvatelem byl právě Prešeren. První číslo almanachu (1830), který, jak zdůrazňovali, byl určen pro čtenářskou vrstvu měšťanstva a studentstva¹⁰, bylo přijato pozitivně, dokonce příznivou recenzi (zmíněnou níže) otiskl v *Časopise českého museum* František Ladislav Čelakovský, několik Prešernových básní také přeložil do češtiny. Prešernovou poezií byl nadšen i Pavel Josef Šafařík. Kopitar se ale přese všechno držel svého negativního postoje.

F. Prešeren měl uznání pro Kopitara jako jazykovědce, avšak poukázal na úskalí jeho přístupu. Jazyk prostých nevzdělaných venkovanů není nejideálnějším podkladem pro spisovný jazyk. Obvykle se takovým způsobem těžko píše, natožpak skládají básně Prešernova (rozuměj evropského) formátu. To ale v žádném případě neznamená, že by zavrhoval lidovou píseň jako básnickou formu.

M. Čop, aniž by sám byl básníkem, spisovatelem či dramatikem, Prešernovy názory odborně podepřel svými znalostmi a spisy. Z jeho polemik vyvstávají hlavně tato stanoviska: V jazykové kultuře nejde jen o čistotu, potom by *označbo kultiviranega jezika zaslužili tudi marsikateri jeziki divjakov*¹¹. Proti pořadí Kopitarových bodů namítá: *Se je sploh že kakšna literatura začela s slovnico?*¹² Nepružnost Kopitarových názorů lze cha-

8 Honzak, Jahič, J.: Jernej Kopitar – Matija Čop. In: France Prešeren očima pražských slovenistů, Praha 2000, str. 9.

9 *Almanach Kranjska čbelica, původním názvem Krajnska..., česky Kraňská včelka, vyšel celkem pětikrát, v letech 1830, 1831, 1832, 1834 a 1848. Název sám vypovídá mnohé o programu, je odvozen od názvu zvláštního poddruhu včely, který se rozšířil z Kraňska na sever až k České vysočině a Karpatům a odtud do mnoha jiných zemí.*

10 *Náklad byl oproti knihám pro selského čtenáře třetinový.*

11 Paternu, B.: Kopitar – Prešeren, Kopitarjev zbornik, str. 201.

12 Mj. Fedora Ferluga – Petronio, Jernej Kopitar – Matija Čop, Kopitarjev zbornik, str. 227.

rakterizovat tímto Čopovým výrokem: *Dokler je namreč jezik omejen samo na pojmovni svet preprostega kmeta, dokler še ne more izražati višjega življenja in znanstva, pač ne more zahtevati označbe kultiviranega jezika.*¹³

Zjednodušeně řečeno: Čop a Prešeren chtěli pracovat s jazykovým materiálem, který byl právě k dispozici.

Kopitarovi souputníci

J. Kopitar neměl na spolupracovníky štěstí, neboť jeho jazykový program podporovali hlavně jansenisticky zaměřeni duchovní, především **Matjevž Ravnikar, Jakob Zupan, Fran Metelko, Peter Dajnko**. Zatímco Ravnikar založil na lublaňském lyceu katedru slovinštiny, Metelko a Dajnko pracovali na mluvnici a pravopisu. Slovinština v té době zápasí o jednotnou podobu a plnohodnotný status vyspělého jazyka, a tak, v touze po co největší jazykové čistotě, přebírali Kopitarovi přívrženci slova z jiných slovanských jazyků (roli hrála jistě i panonská teorie, která považovala starou slovinštinu za totožnou se staroslověnštinou) či vymyšlejší neologismy, kupříkladu Ravnikar proslul oživováním minulého přičestí (-ši, -vši), které opustil již Jurij Dalmatin v 16. století, vychváliv jeho možnosti při zkracování souvětí. Prešeren na jeho snahy odpověděl v epigramu *Ravnikarju*.

Další, Jakob Zupan, znám jako nezpůsobilý básník (uvefejšoval i v Kranjské čbelici), pro změnu slovinštině vynahrazoval nedostatky přejímáním slov z chorvatštiny. Takový jazyk by pak připomínal spíše *strači hnízdo*. Na něj zaútočil v sonetu *Ne bod'mo šalobarde! Moskvičanov*, kde užívá novotvarů, Zupanem vymyšlených (např. nová pojmenovávání národů – Moskvičan=Rus, Bogmej=Srb atd.).

Definitivně se s přehnaným purismem a metodikou okrašlovacích hrátek vypořádal v satirickém literárním manifestu *Nova Pisarija* z roku 1831, Prešernově nejvýznamnějším polemickým díle. Je to největší z dlouhé řady Prešernových satir, psána středověkou formou dialogu, v našem případě žáka a písaře. Žák přichází za písařem, aby ho požádal o radu, jak tvořit, písař mu radí nepoužívat výpůjčky a přiblížit se jak jen to jde venkovánům. Žák pochybuje o vyspělosti jejich jazyka, písař mu radí naslouchat jeho stavbě, aby mohl sám podle potřeby tvořit nová slova. Žák je nadšen a ptá se, jestli smí používat slov, jež přišla do země s cizí kulturou. Písař,

¹³ Paternu, B.: cit. dílo, str. 201

ač sám používá antických příměrů, dále prosazuje *odplevelení* jazyka, co potom bude v jazyce chybět, to se vymyslí. Žák vyslovuje podezření, že mu nebude nikdo rozumět a zvědavě se táže, proč by nesměl používat výpůjčky. Písař vysvětluje, že cizí slova jen zamlžují krásu jazyka a bijí do uší. Ani básnická forma balady, romance a další nejsou pro sedláka vhodná, má raději zpívat o pracích doma a na poli, učit zemědělce správně hospodařit.

Nic z toho ale neznamená, že by byl Prešeren pro užívání cizích jazykových prostředků, naopak tvrdě pronásledoval ponejvíce germanismy. Dokazuje to mimo jiné satira, ve které kritizuje zpotvořený poněmčený jazyk východoštyrského (!) kněze Antona Krempla, *Krempeljnu*. V tomto epigramu, jako i v mnoha jiných, se projevila osobitost Prešernova smyslu pro humor, geniální schopnost, z pohledu odborné debaty poněkud nízká, zesměšňovat jméno svého protivníka.

Kopitarem prosazované heslo *piš jak mluvíš*, zdůrazňující právo každého na svůj spisovný jazyk, uvedli v život Peter Dajnko a Fran Metelko, každý sepsal mluvnici svého rodného nářečí (štyrského a doleňského) s vlastní fonetickou abecedou z latinských písmen doplněných o cyrilské znaky. Kopitar oba pokusy zaštitil svou autoritou, takže se začaly užívat v tiskárnách a školách.

Abecedna vojska

Kopitarovy pravopisné názory vycházely z řeckého vzoru; pravopisu, vyhovujícího všem fonetickým zvláštnostem starořeckých dialektů. Na základě nového fonetického slovinského pravopisu chtěl vystavět všeslovenskou pravopisnou reformu, od které očekával, že se stane v dlouhodobém horizontu, tak jako pro starou řečtinu, základním kamenem pro sjednocení slovanského jazyka (nutno však připomenout Kopitarovu zásluhu o souběžnou existenci 3 pravopisů ve slovinštině).

Čopovi ani Prešernovi se *ciriliziranje* pravopisu – dalších 12 nových písmen převzatých z cyrilice – nelíbilo z estetického hlediska, celkově komplikované a špatně srozumitelné, stejně se nedalo vyhovět fonetice všech slovinských nářečí. Esteticky se jim nelíbil ani český pravopis s háčky a čárkami. Čop ale dobře věděl, že nejde ani tak o písmenka, jako o spor mezi starou a novou kulturou. Prešeren demonstroval svoje mínění o zbytečnosti celého podniku v sonetu *Črkarska pravda*, kde předkládá otázku, zda bude *kaua* jiná nebo snad dokonce lepší nežli *kasha*¹⁴.

¹⁴ *Stojí zato srovnat s básní Jiřího Žáčka, věnovanou chaosu kolem porevoluční reformy*

Češi měli s Kopitarem nevyřízené účty, jelikož s ním byli ve sporu kvůli vnucování panonské teorie ruku v ruce s austroslavistickou politikou a proto, že označoval královédvorský a zelenohorský rukopis za podvrhy. Vzájemná nevráživost dospěla tak daleko, že byl v dopisech běžně označován „přezdívkou“ Mefisto.¹⁵

Šafařík dobře znal spory Kopitara s jeho krajany a velmi se mu líbila Prešernova poezie. V dopise Kolárovi píše: „*P. Kopitar vlastně původcem všech těchto abecedování jest, ale sám, své výmysly přednésti se stydí, nýbrž se pořád jen jiným Hankovi, Dainkovi, Vukovi a t. d. za hřbet strká.*“¹⁶ Palacký s Čelakovským zase Slovincům vyčítají, že vydávají příliš mluvnic. Čelakovský k pochvalné recenzi na Kranjskou čbelicu v Časopise českého museum připojil informace o *črkarské vojsce*. Konkrétně píše: "*Vyznati třeba, že jazyk našich Slovincův ku podivu hojně grammatikami jest zaopatřen. Jaké to štěstí! – Byťby ostatně celá literatura jejich na prstech u jedné ruky vypočísti se dala – nic neškodí – Slovenci mají auplný ducet grammatik, a pročež dostatek utěšného, ducha i srdce vzdělávajícího čtení!*"¹⁷ což vzal Kopitar jako útok na sebe sama jakožto gramatika. Čelakovský byl se Slovinci v pravidelném písemném styku, doporučil jim český pravopis. Nebyl tolik vzdálen Kopitarovým názorům, z jeho odsudku Máchova *Máje* a Kopitarových hodnocení některých literárních děl balkánských autorů spíše vyplývá, že brali pro domácí literaturu přísnější metr.

Řetěz názorů a odpovědí, zpravidla uveřejňovaných v lublaňském německém listě *Illyrisches Blatt*, postupem času akceleroval se slovinským temperamentem v otevřený boj, překoceny postupujícími vítězstvími Prešerna a Čopa do osobních útoků. V listě si mohli slovinští čtenáři v překladu *vychutnat* i Čelakovského obhajující recenzi s Čopovými doplňky. Za této vyostřené situace se připravovalo vydání IV. svazku Kranjské čbelice. Konzervativní revizor knih Jurij Pavšek označil Prešernovy básně za *mravně závadné*¹⁸ a Kopitar vydání zamítl. Polemika se rozhořela jasným plamenem. Prešeren v červnu zveřejnil cyklus tří sonetů *Pevčeva tožba*¹⁹,

českého pravopisu, z knihy Vy mně taky (Praha 2001). Básně sice není natolik vytříbená, ale pichlavá je dost i tak.

15 Paul, K.: Pavel Josef Šafařík a Bartoloměj Kopitar, Praha 1938, str. 53 ad.

16 Paul, K.: Tamtéž, str. 42.

17 Vinkler, J.: France Prešeren a František Ladislav Čelakovský, Texty, znaky a vztahy.

18 Vinkler, J.: Tamtéž.

19 Ty z básní, které byly původně sepsány v němčině, jsou uvedeny ve slovinském překladu Otona Župančiče.

jehož třetí část cenzura zakázala. Nebyl divu. Prešeren v ní Kopitara přirovnává ke zlému zrzavému skřetu, který si osobuje právo na lásku krásné dívky – slovinské literatury, pomocí cenzury ji drží v temné kobce. Nejenže se snižuje k zesměšňování Kopitarovy fyziognomie, jakoby byl Kopitar d'ábel – hlavní strůjce všeho zla. Následoval epigram *Error typi*, v němž Prešeren Kopitara přirovnává ke zlému puntičkářskému kritikovi Homéra Zoilovi. Připojil ještě sonet *Apel in čevljar*²⁰. Vychází z antického vyprávění o setkání malíře Apella s ševcem. Švec tehdy zkritizoval boty, na obraze ztvárněné, protože se mu zdál *nerealistický* počet tkanic. Umělec boty překreslil. Na konci básně velevážené jméno proslulého vědce zostuzuje hrůznou hříčkou slov, končící se slovinským příslovím *Le čevlje sodi naj Kopitar!* Česky bychom řekli něco jako: *Boty přenech ševci!* Nebo lépe: *Ševče, drž se svého kopyta!* Další rány pro Kopitarovu čest a prestiž přišly záhy. 6. listopadu dvorská vědecká komise úředně zakázala výuku metelčice na všech školách. Po nezávislém hodnocení profesorem teologie Gollmayerem úřady poslaly *Čbelicu* k novému posouzení, tentokrát již byl Kopitarem bez připomínek schválen.

Společná snaha o uznání Slovinců

Po těchto událostech odehráli Fr. Prešeren a J. Kopitar ještě jednu bitvu, tentokrát na stejné straně barikády. V duchu myšlenek Jána Kolára o čtyřech slovanských větvích s právem na spisovný jazyk – ruštině, polštině, češtině a ilyrštině připravili jihoslovanští obrozenci jednotný spisovný jazyk založený na hercegovském štokavském nářečí. Kopitar se držel mínění, že slovanský jazyk lze unifikovat pouze postupně ve velmi dlouhém období, a to nejdříve přes jednotný pravopis. Slovinci se považovali za samostatný národ a jako národ si osobovali nárok na vlastní spisovný jazyk. Kopitar dokonce v rámci své celožitovní lásky k panonské teorii přišel se zajímavou myšlenkou sjednocení *jazykového národa* – Slovinců a kajkavských Chorvatů pod vlajkou jednotného spisovného jazyka s kulturními centry v Lublani a Záhřebu – taková jednota by znamenala i velké politické posílení jihozápadních Slovanů. Slovinština měla mít právo na existenci i jakožto následnice staroslověnštiny. Dalšími argumenty proti přijetí ilyrštiny byla například nesrozumitelnost pro slovinského sedláka,

20 *Názvy některých básní se v pramenech liší.*

takovému jazyku by pak lehce konkurovala tenkrát všude hojně rozšířená němčina. Tady se Prešeren shodoval v argumentaci s Kopitarem. Za příklad slouží epigram *Bahači četvero bolj množnih slave rodov*.

Od roku 1835 vycházel v Chorvatsku časopis *Danica* v nově vytvořené ilyrštině, získal ve slovinských zemích mnoho předplatitelů. Tlak na převzetí ilyrštiny jako kulturního jazyka se stupňoval. Prešeren připravil s Polákem Emilem Korytkem nuceně přesídleným z Polska vydání slovinských lidových písní, poprosili Ljudevita Gaje, jinak autora ilyrské abecedy, aby sbírka vyšla v jeho tiskárně, on si však kladl podmínky, neboť nechtěl podporovat *kraňský separatismus*. Po dlouhém martyriu konečně vyšla sbírka v Lublani u bývalého vydavatele Čbelice Mihy Kastelice. Prešeren tehdy napsal epigram *Daničarjam*, za název použil Kopitarův termín *daničar*, parafrázi na výraz *janičár*, čímž poukazuje na umělost a vzdálenost jazyka.

Závěr

Snad v žádné evropské zemi neprobíhala emancipace poezie tak bolestivě jako ve slovinských zemích. Narazili tu na sebe dvě výrazné osobnosti. Konflikt by se jistě nebyl tak vyhrotil, kdyby Slovinci mohli vydávat vlastní médium, kde by se tříbily názory i jazyk samotný. Janez Cigler už v roce 1824 připravoval vydávání časopisu *Slavinja*, leč neuspěl kvůli odporu biskupa. Prešeren tedy zastihl neznalou většinu slovinských čtenářů nepřipravenou, spoutanou jansenistickým výčtem tabu, slovinská inteligence tehdy sestávala především z duchovenstva.

Byla velká škoda, že se ambice obou velikánů natolik překrývaly. Jen čas pozvolna tišil rány, šrámy a zlobu, aby mohl po Kopitarově smrti Prešeren sepsat střízlivý epitaf *Kopitar*:

*Nôsil učeno glavó s častjó sem vséh premagávec;
smrt in ošábnost stě zmágame mène samé.*

Nikdo je ovšem nemůže podezírat ze špatných úmyslů. Váda nebyla v cíli, nýbrž v cestě, po Čopově a Prešernově vítězství nebyl důvod k dalším sporům.

Boris Paternu hovoří o pojmu *jezikovni narod*.²¹ Tam, kde národ drží pohromadě jenom jazyk, to byly spory velmi důležité, neboť odkaz Gosposvetského stolce byl překryt německým zemským rozdělením. Kopitarovou gramatikou a Prešernovými básněmi byl položen základ novodobé

²¹ Boris Paternu, *Kopitar – Prešeren, Kopitarjev zbornik*, mj. str. 197.

ho slovinského národa, který byl založen ne toliko na historii, nýbrž na tehdejším jádře slovinského národního života a obrozeneckých snah, goreňské části Kraňska, což možná zapříčinilo pozdější oddělení slovinských Korutan.

Literatura:

Enciklopedija Slovenije, Ljubljana 1987- .

JAHIČ, Honzak J.: Jernej Kopitar – Matija Čop. In: France Prešeren očima pražských slovenistů, Praha 2000.

KIDRIČ, F.: Prešeren, 1800–1838, Življenje pesnika in pesmi, Ljubljana 1938.

Kopitarjev zbornik – Obdobja 15, Ljubljana 1996.

KUDÉLKA, M.: O pojetí slavistiky, Praha 1984.

MUŠIČ, J.: Sodobniki o Dr. Francetu Prešernu, Borec, Ljubljana 1989.

ONDRUŠ, Š.: Úvod do slavistiky, Bratislava 1959.

PATERNU, B.: France Prešeren 1800 – 1849, Ljubljana, 1994.

PAUL, K.: Pavel Josef Šafařík a Bartoloměj Kopitar, literárně historický příspěvek k charakteristice obou učenců. In: Přednášky Slovanského ústavu v Praze, svazek VIII. Praha 1938.

PREŠEREN, Fr. Zbrano delo, zbral in uredil Janko Kos, Ljubljana 1969.

SLODNJAK, A.: France Prešeren, Ljubljana 1984.

Texty, znaky a vztahy (1999, v tisku).

VINKLER, J.: France Prešeren a František Ladislav Čelakovský.